

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УМАНЩИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У різні часи історичного існування суспільства проблеми музичного мистецтва як одного з основних компонентів культури розглядалися з будь-яких сторін – досліджувався його історичний розвиток, створювалися музикознавчі та культурологічні теорії.

Об'єктом нашого дослідження є музичне мистецтво Умані у всіх його проявах: зародження діяльності духових оркестрів, виникнення художніх клубів, протягом кінця ХІХ – першої половини ХХ століття – професійного музично-театрального мистецтва, поява митців, та, внаслідок цього, спеціальної музичної освіти. Таким чином, ми насамперед розглянемо *стратегію* (як недеталізований план діяльності, спосіб досягнення складної цілі [7]) розвитку культури цього регіону.

У різні часи Умань відвідували відомі люди. Бували в знаменитій Софіївці й імператори: Олександр І (в 1820 році), Микола І (у 1828, 1830, 1847 роках), Олександр ІІ (в 1859 році). У 1891 році у місті гостював М. Горький, а в 1898 році – Леся Українка. Вважаємо, що бував у місті й Т. Г. Шевченко, адже не випадково ж він написав у повісті «Княгиня» такі рядки: «Бачив я на своєму віці дійсно пристойні сади, як, наприклад, Уманський і Петергофський» [6]. Деся у 1961–1962 році Умань відвідав і Б. Лятошинський. Саме в цей час він працював над музикою до кінофільму «Гуляща», зйомки якого відбувались у Софіївці, а головну роль грала Людмила Гурченко.

З моменту створення цього надзвичайного парку (1796 р.), починається активний розквіт міста Умані. З 1772 року Уманський район належав графу Станіславу Потоцькому, який відомий уманчанам не тільки тим, що завдяки йому була створена «Софіївка», а й тим, що він завзято допомагав у фінансовому плані при будівництві костелів, православних і греко-католицьких церков.

До кінця ХІХ століття Умань була одним із кращих повітових міст Київської губернії. В ньому знаходилось багато брукованих вулиць, кам'яних дво-триповерхових будинків, багатих крамниць та

різних промислових закладів. Численні культові споруди складались з семи православних церков римсько-католицького костюлу, трьох синагог та тринадцяти молитовних домів, а також лютеранської кірхи. В місті вже на той час було багато навчальних закладів: чоловічі та жіночі гімназії, духовне та міські училища, церковно-приходські школи, комерційні училища, приватні пансіони, єврейські училища та найбільше з них – училище землеробства і садівництва. Усіх закладів нараховувалось біля тридцяти. Було у місті й дев'ять готелів, фотосалони, бібліотеки, клуби, сади, сквери, театр.

З 1834 року в Умані постійно знаходились військові: дивізійний штаб, Батуринський полк, конвойна команда, воєнно-інженерна дистанція. Мабуть саме завдяки військовим у місті активно почала розвиватись виконавська діяльність духових оркестрів. Адже серед двох клубів, які існували в Умані до кінця XIX століття і в яких проводились засідання літературних та художніх гуртків, а час від часу йшли аматорські вистави, один належав військовим. І саме в ньому нерідко відбувались різноманітні музичні концерти. Про існування військового духового оркестру свідчать передусім оголошення в газеті «Голос провінції», наприклад, від 29 січня 1911 року: «Сьогодні, у суботу, 29 січня в уманському літературно-художньому гуртку відбудеться черговий сімейний літературно-музичний вечір. Початок о 8 годині вечора. Після літературно-музичного відділення – танці при оркестрі військової музики»[4]. Подібні оголошення розміщувались і в інших місцевих газетах, таких, як «Голос Умані» та «Провінційний голос». Цікаво, що вже до жовтневої революції 1917 року в місті одночасно функціонували всі три названі щоденні газети.

В дореволюційній Умані стояла дивізія, при якій було три полкових оркестри. Одним з них диригував Остап Григорович Замотайло – професійний музикант – у молоді роки він грав на флейті у царевому Петербурзькому оркестрі. З його ім'ям тісно пов'язують розвиток духової музики в Умані. Після революції Остап Григорович очолив міський оркестр при кінотеатрі «Комсомолец», часто виступав у «Софіївці». Та у 1957 році постановою Ради Міністрів було ліквідовано духові оркестри при кінотеатрах. А оркестр Замотайла перемістився у приміщення міського Будинку культури. Більше сорока років Остап Григорович керував своїм оркестром.

Вже у післявоєнні роки в Умані діяло також ще два штатних військових оркестри, але у зв'язку з розформуванням частин у 1960-ті вони припинили своє існування.

До репертуару військових оркестрів входили так звані «строеві» твори, серед них: «Слався» М. Глінки, «Зустрічний марш військових училищ» та «Зоря» С. Чернецького, «Гвардійський зустрічний марш» Н. Іванова-Радкевича і т. д., та концертні твори: Увертюра до опери «Молода гвардія» Ю. Мейтуса, Прелюдія f-moll С. Рахманінова, «Камаринська» М. Глінки, Симфонія № 7 Ф. Шуберта, Увертюра до драми «Егмонт» Л. Бетховена тощо.

Паралельно з духовими оркестрами в місті Умані інтенсивно розвивалось музично-театральне мистецтво, зародження якого відносять до 1887 року. Саме тоді, за ініціативою й при активній участі місцевого лікаря-хірурга Юрія Львовича Крамаренка був створений аматорський гурток, до складу якого входили любителі аматорської інтелігенції, але були й професійні артисти. До репертуару цього гуртка входило декілька українських п'єс і водевілів – наприклад, «Одруження» М. Гоголя, «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненко, «По ревізії» М. Кропивницького та ряд інших. Мета, яка стояла перед гуртком аматорів, базувалась на бажанні гуртківців зібрати необхідні кошти на користь Товариства Червоного Хреста для того, щоб відкрити амбулаторію для надання безкоштовної медичної допомоги бідному населенню; водночас була *мета* підняти культурний рівень жителів міста і всього повіту. Після тривалого й наполегливого клопотання аматорів місцева влада дала дозвіл на проведення спектаклів і концертів.

Спочатку, для проведення вистав, спеціального театального приміщення ще не було, але існує думка, що деякий час вони проводились в будівлі військової казарми [3, с. 18.]. Згодом був споруджений літній театр на території так званого «Шато-де-Флер» – просторого парку, який займав досить велику площу і був улюбленим місцем прогулянок уманської публіки. «Це був довгий дерев'яний сарай, покритий жерстю, без стелі з перегородками вздовж стін (лоджії) і помостом для стільців. Швидко побудований і перефарбований дах мав немалі щілини. Підлогу майже ніколи не мили. Влітку в приміщенні панувала нестерпна спека...» [3, с. 21]. Та, незважаючи на ці труднощі, на сцені літнього театру активно проходили постановки спектаклів, проводились різні концерти. Виступали як любителі музично-театального мистецтва, так і професіонали. Вже в літній сезон 1894 року Умань відвідав досить відомий на той час антрепренер малоруської трупи Микола Карпо-

вич Садовський зі своїми акторами. І, мабуть, через те, що місто почали відвідувати різні знаменитості, і що любителів театрального мистецтва з кожною новою постановою ставало щоразу більше, досить актуальною стала проблема побудови нового приміщення театру.

26 грудня 1896 року був відкритий новий міський Зимовий театр-цирк. Спочатку театр мав назву «Зимовий», тому що, певно, ще продовжував своє існування і літній театр. Ця будівля на відміну від літнього театру вже була досить місткою: три яруси лоджій, балкони, великий партер і три ряди галерей. Але все ж це ще був незграбний напівдерев'яний будинок, у якому зовсім не було фойє, а деякий час не було й гардеробу. Освітлення театру також було недосконалим, і це не давало можливостей влаштувати хоч які-небудь спеціальні ефекти, а глядачі щоразу тільки здогадувались: чи день на сцені, чи вже ніч.

На сцені Уманського театру в 1890-х роках у різний час виступали корифеї українського театрального мистецтва, наприклад, цирк Дубова, а відкривався театр виступом трупі І. Карпенка-Карого, вистави яких мали шалений успіх у глядачів. Час від часу на цій сцені демонстрували уманчанам своє вміння любителі драматичного мистецтва, тобто місцеві актори. Але в більшій мірі місцеву публіку в театрі збирали заїжджі гастрольні антрепризи. Про це завжди повідомлялось у щоденній пресі й на афішах, які були розклеєні по всіх вулицях міста.

Так, з 1910 по 1911 рік театральні критики інтенсивно спостерігали за діяльністю відомої на той час трупі І. Бродерова, яка ставила драматичні спектаклі. Але, мабуть, не дуже вдало, бо в газетах можна було прочитати й недобррозичливі відгуки на їхні постановки: «Зовсім незадоволеною залишилась публіка постановкою Бродеровим п'єси «Сорочинський ярмарок». У декоративному відношенні п'єса була обставлена досить недбало, від виконання також треба було б вимагати набагато кращого» [5].

З 20 березня 1911 року на його сцені розпочала свої виступи трупа «Російського оперного товариства» під керівництвом артиста імператорських театрів Михайла Юхимовича Медведєва (справжнє прізвище Бернштейн) та за участі відомих артистів і повним складом оркестру й балету.

Першою оперою у постановці антрепризи Медведєва, яку побачила уманська публіка, була «Аїда» Дж. Верді. А згодом були показані й інші відомі опери: «Демон», «Кармен», «Гугеноти», «Євгеній Онегін», «Борис Годунов», «Пікова дама», «Дубровський» та ін. Цікавими, на наш погляд, є відгуки на постановки цих опер. Саме вони дають нам можливість дізнатись про склад трупи, професійний рівень артистів, успіх тієї чи іншої вистави. Так, наприклад, в одному з номерів газети «Голос провінції» була розміщена рецензія на постановку опери «Пікова дама»: «...Партію Лізи пані Бернардська виконала, чітко і яскраво. Артистка показала велике мистецтво у філіровці звуку: переходи від forte до двох piano були неперевершені. Арія на набережній «Ах, истомилась я, истрадалась я» виконана була з великим підйомом... Шкода лише, що відсутність артистичного темпераменту в артистки робить її героїню одноманітною й неживою...» [2].

Згодом, до Умані прибула на гастролі інша, цього разу драматична трупа під керівництвом артиста Київського театру «Бергонье» Степана Івановича Сорочана. Трупа знаходилась в Умані близько трьох місяців, і за цей час місцеві глядачі побачили більше сорока спектаклів. Серед них драма Л. Толстого «Влада темряви», водевілі М. Брошеля «Без протекції», В. Трахтенберга «Відьма», Л. Андреева «Гаудеамуз», комедія-драма Я. Гордіна «Осколки щастя» та багато інших.

У травні 1911 року виповнилось два місяці з того часу, коли спеціальна комісія оглянула будівлю Уманського театру. Під час огляду було виявлено, що приміщення театру знаходиться у незадовільному стані і потребує капітального ремонту. Не допоміг навіть косметичний ремонт, який був зроблений С. І. Сорочаном до відкриття сезону. Та, незважаючи на критичний стан театру, орендатор продовжував здавати сцену різним гастролуючим театральним колективам. Так, в зимовий сезон 1914 року на його сцені з великим успіхом виступала трупа О. Суходольського і глядачі могли переглянути п'єси М. Старицького: «Маруся Богуславка», «За двома зайцями», «Сорочинський ярмарок» та інші.

У дореволюційний період на сцені театру побувало багато відомих людей. Серед них – театральний діяч, письменник М. Старицький, видатний український композитор, хоровий диригент і педагог

М. Лисенко, неодноразово приїздив до Умані хоровий диригент і композитор П. Демуцький.

У перші десять післяжовтневих років через критичний стан театру приїжджим артистам просто не було де виступати. У зв'язку з цим у листопаді 1927 року відбулось урочисте закладення фундаменту нового театрального будинку. Вже першого січня 1930 року театр було відкрито, і цього ж дня колектив «Оперного мистецтва Правобережжя» представив глядачам у новозбудованому театрі оперу М. Лисенка «Тарас Бульба». За десять років свого існування, новий театр гостинно прийняв на своїй сцені шість театральних колективів, виступали й народні артисти – М. Литвиненко-Вольгемут та І. Паторжинський.

У роки Великої Вітчизняної війни, незважаючи на воєнне положення в країні, театр продовжував працювати, хоч, звісно, його робота вже мала дещо інше значення, ніж за мирних часів. До репертуару театрального колективу, в основному, входили п'єси українських авторів, серед яких «Невільник» М. Кропивницького, «Циганка Аза» М. Старицького, «Безталанна» І. Карпенка-Карого, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Лимерівна» П. Мирного та інші.

У 1945 році театр став носити назву «Уманський музично-драматичний театр».

Незважаючи на всі позитивні сторони театру й на те, що він приносив уманчанам неабияку духовну користь, після 1945 року музично-театральне мистецтво поступово почало втрачати свою силу. Через складне політичне та економічне становище у країні післявоєнних часів у 1948 році професійний Уманський музично-драматичний театр був розформований, а будівля з того часу отримала назву «Міський будинок культури».

До революції 1917 року в Умані поряд з театром існували й два клуби, про які вже згадувалось вище, а також функціонувала міська бібліотека-читальня. У цих закладах також проводились різноманітні культурні заходи – літературно-музичні вечори, драматичні спектаклі, концерти. Про ці заходи повідомлялось на сторінках щоденної преси, наприклад: «Завтра, 14 лютого (1911 року), у клубі військовослужбовців відбудеться літературно-музичний вечір із танцями на завершення. Початок о 8 годині вечора» [1].

Так, наприклад, 3 січня 1914 року відбувся концерт «Вечір ліричної циганської пісні» Марії Олександрівни Ємської за участю

відомого баритона російської опери Якова Львовича Горського. Трохи згодом в Умані відбувся концерт відомого драматичного тенора Лева Зинов'єва за участі артистки Російської опери Л. С. Дворжецької і піаніста К. Б. Грінберга.

У травні 1916 року в місцевих клубах пройшов цілий ряд концертів з участю популярних виконавців. Серед них відбулися виступи київських артистів: гумориста І. Токарського й баритона П. С. Кручиніна; зачарували глядачів своєю майстерністю музиканти Л. М. Сибіряков (бас), К. Г. Ван-Брін (колоратурне сопрано), Петро Сирота (піаніст). Звучали в концертах і народні пісні, наприклад, у виконанні В. М. Біляєвої-Тарасевич й А. М. Брайніна під акомпанемент С. І. Ходоровського.

Внаслідок швидкого й великого росту професійної музичної концертної діяльності, виникла потреба у своїх, місцевих, професійних музикантах. Тому, вже на початку ХХ століття актуальною проблемою музичної культури Уманського регіону стає професійна музична освіта, яка дуже швидко завоювала центральне місце у розвитку культури. До початку ХХ століття про спеціальну музичну освіту ми не можемо говорити з тієї причини, що її просто не було. Звісно, були приватні вчителі, які за визначену плату давали уроки. Але ці уроки були доступні далеко не кожному, а спеціального навчального музичного закладу у місті ще не було. Тому ми будемо говорити лише про професійні навчальні музичні заклади, які виникли вже з самого початку минулого століття. Серед них: перша музична школа, музичний відділ при педагогічному училищі, музичне училище та музична школа № 2. Звісно, ця частина нашого дослідження за об'ємом досить велика, тому ми спробуємо коротко викласти основні історичні факти: виникнення та розвитку (до першої половини ХХ століття) вище згаданих навчальних закладів.

Уманська дитяча школа мистецтв є одною з найдавніших шкіл в Україні. За дозволом Міністерства освіти вона була заснована в 1901 році Л. Г. Куциним.

До 1911 року в школі були відкриті класи гри на фортепіано, скрипці, віолончелі а також класи співу та теорії музики. Та вже до 1929 року в школі були відкриті ще й такі відділи, як духовий, народний та хоровий. В цьому ж році контингент школи вже складав 300 учнів і поступово збільшувався. З моменту створення цього першого навчально-музичного закладу й до самого початку Великої

Вітчизняної війни викладачі та учні школи вели найбільш активну культурно-пізнавальну діяльність. Вони проводили велику кількість лекцій і концертів в загальноосвітніх школах, в робітничих та солдатських клубах, на різних підприємствах, їздили з цікавими художніми концертними програмами по селах. Про невтомну плідну працю педагогів школи говорить вже й те, що їхні учні постійно брали участь в багатьох конкурсах юних музикантів і займали призові місця. Наприклад, в 1937 році, на обласному творчому конкурсі музичних шкіл, уманська школа зайняла перше місце серед п'яти шкіл Київської області.

В роки війни (з серпня 1941 по березень 1944 рр.) музична школа тимчасово припинила свою діяльність. В Умані, як і в інших містах України, панувала велика розруха, та незважаючи ні на що, люди відновлювали лікарні, клуби, школи, а також було вирішено відновити музичну школу, щоб дати можливість дітям навчатися Прекрасному. В ці роки посаду директора школи займав М. С. Лапінський. У 1947–1948 навчальному році в школі вже навчалось 64 учні. І в цьому ж році відбувся перший післявоєнний випуск – п'ятеро випускників.

Другу дитячу музичну школу в місті відкрили лише у липні 1975 року. Необхідність відкриття цієї школи була велика, адже існуюча музична школа № 1 (пізніше школа мистецтв) просто не могла захувати у свій учнівський контингент усіх дітей, які мали бажання вивчати музику.

З 1901 року, поряд з першою музичною школою при Київському відділенні Імператорського Російського Музичного Товариства, були відкриті музичні класи, засновником яких був Лев Куцин, а посаду директора займав В. І. Швиглик, які включали класи скрипки, віолончелі, фортепіано і співу, а з 1911 року відкрився також клас теорії музики. Вони існували до 1913 року, потім були реорганізовані в музичне училище, в якому працювали такі музиканти-викладачі, як: Б. Бронштейн, Л. Г. Куцин, Є. Єлінат'єв та інші. Робота викладачів цього училища полягала не тільки в педагогічній, а й у концертній діяльності. Училище існувало лише до 1918 року, коли комендант Умані своїм наказом ліквідував його. Як відомо, у цей час почалась громадянська війна і складне політичне, економічне та соціальне становище не давало можливості розвиватись Умані культурно. І все те добре, що було створено з 1913 по 1918 роки

було знищено. Тому з кінця 20-х років майже все розпочалось спочатку. На базі вже існуючої музичної школи № 1 в 1928 році був відкритий музичний технікум ім. К. Є. Ворошилова. Та в 1932 році відбувся останній випуск цього навчального закладу. Тож музичний технікум був лише черговою спробою створення в місті спеціального музичного середнього навчального закладу. Аж тільки після війни, коли місто почало розбудовуватись, знову з'явилась потреба відродження середнього музичного навчального закладу. Адже більшість випускників музичної школи мали бажання вчитись далі. Тому у 1957 році в Уманському державному педагогічному училищі імені Т. Г. Шевченка був відкритий музичний відділ, який і сьогодні готує вихователів і музичних керівників для дитячих садків та вчителів музики і співів для середніх загальноосвітніх шкіл. Саме ж музичне училище було відкрито аж у 1963 році, що, звичайно також є дуже значним для розвитку власне музичного мистецтва й взагалі культури всього Уманського району.

Простеживши та дослідивши основні напрямки музичної культури Уманського краю, ми можемо підвести деякі підсумки. *Стратегічний аналіз розвитку цієї регіональної музичної культури* припускає вивчення п'яти її складових:

1. *Виникнення духових оркестрів.* На початку зародження й розвитку професійного музичного мистецтва Уманщини, не абияку роль у цьому відіграли військові. І мабуть, якби не вони – не було б потреби в міста у створенні духових оркестрів, які у свою чергу, стали першими структурними одиницями, організаторами культурного дозвілля жителів та гостей Умані. Значення тих оркестрів щораз збільшувалось з ростом професійності змісту їхнього репертуару. Духові оркестри, на наш погляд, стали гарним прикладом для того, щоб створювались різні творчі колективи, відкривались культурно-художні клуби. Таким чином, з'явилась потреба в уманчан, які не займались військовими справами, себе якимось реалізовувати, робити щось корисне і потрібне як для самих себе, так і для суспільства.

2. *Поява театральньо-драматичного, а згодом і музично-драматичного мистецтва.* Виникнення аматорського театального гуртка спровокувало зародження та інтенсивний розвиток театального мистецтва, в якому найбільшим значним культурним центром став Зимовий театр-цирк, що, на нашу думку, можна вважати наступним структурним елементом розвитку регіональної музичної культури

3. *Зародження клубів культурного дозвілля.* Літературно-художні клуби, як своєрідні конкуренти театральному мистецтву, активно проводять музичні та літературно-музичні вечори, концерти знаменитостей того часу.

4. *Діяльність критиків-аналітиків.* Театральна справа стала причиною для виникнення літературної та музичної критики місцевої преси. Цікаво й те, що критичні діячі були достатньо добре підготовлені для того, щоб розміщувати на сторінках місцевих газет свої високопрофесійні відгуки, рецензії, критичні статті про діяльність та виступи театральних колективів, чи окремих солістів-музикантів, артистів.

5. *Поява спеціалізованих музичних навчальних закладів.* Серед згаданих у статті навчальних закладів ми можемо бачити тенденцію до зростання значення музичної освіти для розвитку музичної культури.

Література

1. Завтра, 14 февраля // Голос провинции. – 1911. – № 32 – С. 2.
2. К. О. Театр и музыка // Голос провинции. – 1911. – № 201–49. – С. 4.
3. Малиновський М. Театральне мистецтво Умані. Спогади / Малиновський М. – Архів Уманського Краєзнавчого музею. – С. 18.
4. Сегодня в субботу, 29 января // Голос провинции. – 1911. – № 25 – С. 4.
5. Театр и музыка // Голос провинции. – 1910. – № 198 – С. 2–3.
6. Шевченко Т. Зібрання творів : У 6 т. – К., 2003. – Т. 3 : Драматичні твори. Повісті. – С. 152–177.
7. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Стратегія>

Ерошенко В. Стратегические направления развития музыкальной региональной культуры Умани конца XIX – первой половины XX века. В статье рассматриваются основные стратегические направления развития музыкальной культуры Умани. Исследованы малоизвестные явления исторического прошлого региона, такие, как военные духовые оркестры, клубы досуга, театральное и музыкально-театральное искусство.

Ключевые слова: стратегические направления, региональная музыкальная культура, музыкально-театральное искусство, репертуар, литературно-музыкальная критика, специализированное образование.

Yeroshenko V. Strategic directions of development of musical culture of regional Uman late XIX – early XX century. *At various times, the historical society's existence problems of musical art as one of the main components of culture viewed from different sides – to explore its historical development, created musicology and cultural theory.*

The object of this study is to Uman musical art in all its forms: the activities of brass bands, the work of literary and art clubs, with of the late XIX – the first half of the XXth century – the professional music and theater, the emergence of artists and as a consequence – a special musical education. Thus considered strategy (as an action plan, a way to achieve complex goals) development of regional culture.

The purpose of the study is to analyze the musical art Uman of the late XIX – the first half of the XXth century.

Since the beginning of the famous theme park «Softyivka» (1796) began cultural flowering of the city – until the end of the XIXth century, Uman was one of the best cities in the province of Kiev, which had a lot of stone two and three-storey houses, the rich stores of various industrial establishments, places of worship facilities, educational institutions, as well as hotels, photo salons, libraries, clubs, gardens, parks, theater.

Since 1834 in Uman were constantly war that resulted in the beginning of performing activities of brass bands. This is evidenced by the fact that before 1917, the city had three regimental band that regularly performed at local clubs, theaters, parks. Military bands repertoire consisted of various works, «Glory» and «Kamarinskaya» Mikhail Glinka's Overture to the opera «The Young Guard» Julia Meitus, Prelude f-moll Sergei Rachmaninoff, Symphony № 7 Franz Schubert and others.

Along with brass bands in the city of Uman in 1887 developed theater, whose founder was the local doctor-surgeon Yuri Kramarenko. He has created an amateur theatrical group, the aim of which was to raise funds for the Red Cross, as well as to raise the cultural level of the local residents. Thus arose the first urban summer theater, through which laid the foundation for the cultural development of the Uman County.

In 1896, the city opened a new «winter» theater-circus performances corpses Ivan Karpenko-Kary. A little later on the stage of the new theater with great success were: the corpse of a «Russian Opera Society» (under the direction of artist Mikhail Medvedev Imperial Theatres), dramatic corpse Kiev Theater «Bergonie» (led by Stepan Sorochan), Alexei Sukhodolskiy corpse. Also on the stage of this theater repeatedly held solo concerts with the participation of well-known at the time of performing artists (M. Litvinenko-

Wohlgemuth, I. Patorzhinsky, Russian opera baritone J. Gorsky, M. Emskaya, pianist I. Jodorowsky, baritone P. Kruchinin, composers Lysenko and P. Demutsky and others).

In consequence of the intensive development of music and theater, presented to the public a variety of different genres and musical theater repertoire, as a strategy can be seen the emergence of a professional musical theater work critics. It is through these theater critic, we are able to study, explore many musical and theatrical events happening on stage Uman theater in the late 19th – early 20th century.

The next strategic step can be considered as the need arises in the local professional artists musicians, which in turn prompted the growth of a special musical education. The very same professional music education very quickly gained a central place in the development of the local culture. Among all existing at that time and exist today scientists music venues, we can observe a tendency to increase the value of music education for the development of musical culture. In the first stage – is the emergence of the Kiev branch of the Imperial Russian Musical Society and the first music classes in music school in 1901. Already only these establishments engaged in activities other than educational and concert. Subsequently, based on musical classes opened the School of Music, as the first attempt to create a specialized secondary educational institution. Further, already on the basis of the musical school № 1, in 1928, was another attempt to create a secondary music school – was opened music college named after K. Voroshilov.

The next attempt was after the events of the war 1941–1945 years – at Teachers College. In 1957 he opened a music department. Since 1963, and since then and to this day music school becomes a major cultural musical structural center provides cultural and spiritual leisure residents of Uman, develop and enrich the musical culture of Uman.

We tracked and reviewed the main trends of musical culture of Uman region and can draw some conclusions. Strategic analysis of the development of regional musical culture involves the study of five components:

- 1. The emergence of brass bands.*
- 2. The emergence of theater and drama, and eventually Music and Dramatic Art.*
- 3. The appearance of clubs.*
- 4. The activities of critics-analysts.*
- 5. The emergence of specialized music schools.*

Keywords: *strategic directions, the regional musical culture, musical theater repertoire, literary and musical criticism, specialized education.*